

FEDERALNI PROGRAM
ZA ORGANIZACIJE OSOBA SA INVALIDITETOM
U LOKALNOJ ZAJEDNICI

STVARANJE PREDUSLOVA ZA OSTVARIVANJE CILJEVA
STRATEGIJE ZA IZJEDNAČAVANJE MOGUĆNOSTI
ZA OSOBE SA INVALIDITETOM

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Bosansko-podrinjski kanton Goražde

Akcioni plan
u oblasti invalidnosti
Bosansko-podrinjskog
kantona Goražde
za period 2015 - 2017. godina

Goražde, 2015. godina

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. PRAVNO - INSTITUCIONALNI OKVIR ZA DONOŠENJE AKCIONOG PLANA U OBLASTI INVALIDNOSTI BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE.....	4
3. METODOLOGIJA IZRADE APOI BPK-a GORAŽDE	4
4. VAŽNOST UKLJUČIVANJA APOI U KANTONALNE/LOKALNE STRATEGIJE.....	5
5. OPIS PROCESA IZRADE NACRTA APOI BPK-a GORAŽDE.....	5
5.1. RADNE GRUPE KOALICIJE OOSI BPK-a GORAŽDE.....	7
6. ANALIZA TRENUTNOG STANJA U OBLASTI INVALIDNOSTI U BPK GORAŽDE.....	7
6.1. Bosansko-podrinjski kantona Goražde.....	7
6.2. Osobe sa invaliditetom – OSI	7
6.3. Zdravstvo.....	8
6.4. Socijalna zaštita.....	9
6.5. Obrazovanje.....	10
6.6. Zapošljavanje.....	11
7. PLAN MJERRA I RJEŠENJA KOJE TREBA PROVESTI	12
7.1. PRIORITETNA OBLAST: PODIZANJE NIVOVA SVIJEŠTI O PITANJIMA INVALIDNOSTI.....	12
7.2. PRIORITETNA OBLAST: PRISTUPAČNOST.....	15
7.3. PRIORITETNA OBLAST: OBRAZOVANJE.....	17
8. MONITORING I EVALUACIJA REALIZACIJE APOI BPK-a GORAŽDE.....	20

OSI – Osobe s invaliditetom
OOSI – Organizacije osoba s invaliditetom
APOI – Lokalni plan akcija u oblasti invalidnost

1. UVOD

Donošenjem odluke o prihvatanju **UN Standardnih pravila** o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom (u daljem tekstu: OSI) koju je Vijeće ministara BiH usvojilo 30. 09. 2003. godine kao i usvojenom dokumentu **Politika u oblasti invalidnosti u BiH** od 08. 05. 2008. godine, naša država opredjelila se za novi pristup u oblasti invalidnosti baziran na socijalnom modelu i ljudskim pravima. Ovaj dokument je otvorio pitanje pristupa problemu invaliditeta u BiH, koji je uticao i na osnaživanje pokreta organizacija osoba sa invaliditetom (u daljem tekstu: OOSI). Bosna i Hercegovina je usvajanjem Politike u oblasti invalidnosti pokazala opredjeljenje za uvažavanje načela inkluzije i poštivanja ljudskih prava i u mnoge zakone koji su od interesa za OSI ugrađena su načela nediskriminacije. Međutim, ipak u određenim zakonima još uvijek nisu prepoznate potrebe OSI na pravi način.

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom Ujedinjenih nacija je rezultat višegodišnjeg kontinuiranog djelovanja OOSI na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. Generalna skupština UN-a je usvojila Konvenciju o pravima OSI 13. decembra 2006. godine. Svrha Konvencije je da promoviše, štiti i osigura puno i jednako uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane OSI i da promoviše poštivanje njihovog urođenog dostojanstva. Konvencija ne stvara nova prava za OSI, već predviđa mehanizme za ostvarivanje postojećih prava. Time ovaj datum postaje od povijesnog značaja za OSI u cijelom svijetu.

Historijski dan za OSI Bosne i Hercegovine je 15. 12. 2009. godine kada je predsjedništvo Bosne i Hercegovine na osnovu saglasnosti Parlamentarne skupštine BiH donijelo Odluku o ratifikaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i Opcionog protokola. U međuvremenu je Vlada FBiH pripremila i usvojila Strategiju za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom F BiH, a Bosansko-podrinjski kanton Goražde, kao i drugi kantoni u FBiH su obavezni da pripreme i usvoje akcione planove u oblasti invalidnosti. Organizacije OSI BPK-a Goražde su na osnovu gore navedenih obaveza izradile nacrt lokalnog Akcionog plana u oblasti invalidnosti (APOI) BPK-a Goražde, koji bi trebao biti osnov za izradu i usvajanje zvanične verzije APOI BPK-a Goražde.

2. PRAVNO INSTITUCIJALNI OKVIR ZA DONOŠENJE AKCIONOG PLANA U OBLASTI INVALIDNOSTI BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE

Pravno-institucionalni okvir za donošenje Akcionog plana u oblasti invalidnosti BPK-a Goražde (u daljem tekstu: APOI BPK-a Goražde) su međunarodni pravni instrumenti koje je BiH ratificirala i koji su sastavni dio Ustava BiH, Ustava entiteta i kantona i domaća zakonska regulativa za oblast invalidnosti.

- „**Standardna pravila UN za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom**“ iz 1993. god., koja je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo u septembru 2003. god., i koja predstavljaju smjernice i minimalne standarde koje treba dalje razrađivati zakonima da bi se stvorio pravni i institucionalni okvir za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju osobama s invaliditetom.

- „**Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom**“ iz 2006. god. kojom borba protiv diskriminacije i izjednačavanja mogućnosti OSI postaju i zakonska obaveza za sve članice UN koje su je ratificirale, a među njima je i naša država.

- „**SP Agenda 22**“¹ je metoda za primjenu Standardnih pravila UN koja pomaže pri donošenju planova na nivou lokalnih zajednica u oblasti invalidnosti. Ova metoda je usvojena „Politikom u oblasti invalidnosti u BiH“.

- „**Politika u oblasti invalidnosti u BiH**“ („Službeni glasnik BiH“, broj: 76/08) dokument usvojen na nivou države u maju 2008. godine, je novi pristup u oblasti invalidnosti koji se temelji na ljudskim pravima i socijalnom modelu i predstavlja sveobuhvatan pogled na pitanja invaliditeta, koji rješenja za OSI kreira i primjenjuje kroz multisektoralni pristup uz učešće svih relevantnih aktera na nivou zajednice.

(Ispoštovana gore navedena dokumenta).

- „**Strategija i Plan akcije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015**“ donesena 2009. godine u cilju stvaranja uvjeta za implementaciju „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“.

3. METODOLOGIJA IZRADE APOI BPK-a GORAŽDE

U izradi ovog prijedloga plana akcije u oblasti invalidnosti, korišteni su svi domaći i međunarodni zakoni i akti, a metodologija za izradu dokumenta se zasniva na Agendi 22. Agenda 22 je strategija koja se koristi za izradu lokalnih akcionih planova u oblasti invalidnosti, a bazirana je na UN Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za OSI. To je instrument kojim se političke odluke provode u interesu OSI i njihovih prava. Zasnovan je na vrijednostima ljudskih prava i principima UN Standardnih pravila i Konvencije o pravima OSI. To je takođe i okvir koji pomažeda OSI i njihove

¹ Agenda 22 je dokument koji je izradila krovna organizacija osoba sa invaliditetom Švedske prema 22 Standardna pravila. Praktično odgovara na pitanja iz Standardnih pravila i često se koristi za izradu planova u oblasti invalidnosti na lokalnom nivou.

organizacije učestvuju u političkom procesu i odlučivanju kao partneri relevantnim vlastima. Inicijalno Agenda 22 razvijena je da pomogne lokalnim vlastima oko planiranja, implementacije, praćenja i evaluacije mjera koje se odnose na OSI.

4. VAŽNOST UKLJUČIVANJA APOI BPK-a GORAŽDE U KANTONALNE / LOKALNE STRATEGIJE

„Strategija i Plan akcije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015“ jasno ukazuje na obavezu da kantonalne i općinske vlasti donesu svoje akcijske planove u oblasti invalidnosti i da u budžetima uvedu budžetski kod koji će omogućiti implementaciju Strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom. S obzirom na činjenicu da još uvijek u većini kantona u FBiH nisu donešeni akcioni planovi u oblasti invalidnosti, politika invalidnosti nije uvedena u kantonalne i lokalne javne politike, a OOSI i OSI nisu ili veoma malo uključene u kreiranje politika i planiranja na kantonalnom i lokalnom nivou.

Ovoj oblasti treba posvetiti posebnu pažnju kako bi OSI mogle ravnopravno sa drugima uživati svoja osnovna ljudska prava i živjeti normalno. Najveći broj konkretnih potreba OSI nastaju i dešavaju se upravo na nivou kantona/lokalne zajednice, ali se tu mogu i najbolje riješiti. To ukazuje na potrebu potpunog uključivanja pitanja invalidnosti u sva kantonalna/lokalna strateška dokumenta.

Lokalni akcioni plan u oblasti invalidnosti je strateški dokument koji povezuje konkretne mjere i akcije koje treba poduzeti da bi se na adekvatan način odgovorilo na potrebe i prava OSI u lokalnoj zajednici. Kroz APOI BPK-a Goražde je omogućeno da OSI i OOSI imaju kreativniju ulogu u iniciranju i unaprijeđenju postojećih i stvaranju novih uvjeta za ravnopravno učešće u svim oblastima života lokalne zajednice, u partnerstvu sa institucijama vlasti i ostalim subjektima od značaja.

Ovakvim planskim i sistemskim pristupom rješavanju potreba OSI, gdje su OSI bile uključene u njihovom prepoznavanju i definiranju koraka ka njihovom prevazilaženju, bi se adekvatnije iskoristila već postojeća sredstva namijenjena ovoj populaciji, a uz stalnu primjenu univerzalnog dizajna i standarda za OSI bi se spriječilo da se sredstva koriste na neadekvatan način (primjer najveći broj prilaznih rampi nije izgrađen po odgovarajućim standardima).

Neophodna sredstva za implementaciju APOI BPK-a Goražde bi se osigurala prema nadležnostima sa svih nivoa vlasti kako je i predviđeno zakonskom regulativom, ali i kroz učešće zajednica, učešće OOSI kroz različite projekte, radom volontera u zajednici, prikupljanjem donacija, organiziranjem različitih dobrotvornih akcija.

5. OPIS PROCESA IZRADE NACRTA APOI BPK-a GORAŽDE

Federalni program za OOSI u lokalnim zajednicama „Akcioni planovi za ostvarivanje ciljeva strategije u oblasti invalidnosti FBiH“ ima za cilj upravo sistemsko rješenje u oblasti invalidnosti u FBiH kroz usvajanje „Strategije za izjednačavanje mogućnosti za

osobe s invaliditetom FBiH“, a kojeg zajednički realiziraju Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i OOSI koje djeluju na području FBiH.

U okviru spomenutog federalnog programa, na sastanku Radne grupe 07. 11. 2013. godine u prostorijama Udruženja slijepih i slabovidnih osoba BPK-a Goražde formirana je „Koalicija organizacija osoba s invaliditetom sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ (u daljem tekstu: Koalicija OOSI BPK Goražde) s ciljem izrade Nacrta i implementacije dijela prioriteta planova akcija u oblasti invaliditeta u lokalnim zajednicama, kao i njihove promocije. Ova Koalicija broji 4 OOSI i to:

1.	Udruženje građana oboljelih od cerebralne paralize i distrofije	Mirsada Ćulov predsjednica	038/227-493 ug.cdpd@bih.net.ba
2.	Udruženje slijepih i slabovidnih	Rašid Borovac predsjednik	061/922-105 uslgobpk@bih.net.ba
3.	Udruženje mentalno retardiranih osoba	Emira Hodžić predsjednica	061/988-145
4.	Udruženje gluhi i nagluhi osoba	Šaćir Alihodžić predsjednik	038/228-259

Radna grupa Koalicije je u periodu oktobar-decembar 2013. godine prošla predviđenu obuku za izradu planova akcije u oblasti invalidnosti, odabrala prioritete oblasti za izradu Nacrta lokalnih planova akcija u oblasti invalidnosti i uradila popis potreba OSI i postojećih resursa u zajednici.

Uz koordinaciju 25.12.2013. godine razvijen je „ Nacrt Lokalnog plana akcije za period 2013.-2016. godina” za područje Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji će biti ponuđen kantonalnoj vladi i lokalnim vlastima na usaglašavanje.

5.1. RADNE GRUPE „ KOALICIJE OOSI BPK-a GORAŽDE”

Radnu grupu koja je radila na prikupljanju materijala i izradi ovog Nacrta APOI BPK-a Goražde, čine:

1. mr.sci. Muhamed Hadžić - predstavnik Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK-a Goražde;
2. Sabina Džebo - pomažući član udruženja CDP Goražde i
3. Emira Hodžić - predstavnik udruženja mentalno retardiranih osoba BPK-a Goražde.

Radna grupa za medije:

1. Rašid Borovac - predsjednik udruženja slijepih i slabovidnih osoba BPK-a Goražde
2. Mirsada Ćulov - predsjednica udruženja CDP BPK-a Goražde.

Radna grupa za lobiranje:

1. Rasim Ligata - predstavnik udruženja mentalno retardiranih osoba BPK-a Goražde;
2. Azra Valjevčić - predstavnik opštine Goražde i
3. Mirsada Ćulov - predsjednica udruženja CDP BPK-a Goražde.

6. ANALIZA TRENUTNOG STANJA U OBLASTI INVALIDNOSTI BPK-a GORAŽDE

6.1. Bosansko-podrinjski kanton Goražde

Bosansko - podrinjski kanton Goražde jedan je od deset kantona Federacije BiH i najmanji je kanton u Federaciji BiH. Prostire se na površini od 573,1 km² i ima veoma povoljan geografski položaj koji se proteže po istočnim padinama Jahorine, Borovca i Kleka, na nadmorskoj visini od 345 metara, što uslovljava blagu, kontinentalnu klimu, kratke zime i topla duga ljeta. U sastavu Bosansko-podrinjskog kantona nalaze se 3 općine: Goražde, Foča u Federaciji, i Pale u Federaciji.

Prije rata, na ovom području živjelo je 37.505 stanovnika različite vjeroispovijesti, dok trenutni broj stanovnika ovog kantona iznosi oko 25. 000.

Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde stvorila je dobar ambijent za strana i domaća ulaganja kroz razne podsticaje, veliki je broj stručnih kadrova iz mašinske i hemijske industrije; relativno dobra infrastruktura. U zadnje dvije godine enormno se povećalo zapošljavanje u BPK-u Goražde zbog otvaranja novih radnih mjesta u industrijskog proizvodnji. Danas je po broju zaposlenih prvi kanton u Federaciji Bosni i Hercegovini. Broj zaposlenih u 2012. godine je iznosio 6138, dok je broj nezaposlenih 3637, a prosječna neto plata je iznosila 736,50 KM, što je ispod prosjeka na nivou FBiH.

6.2. Osobe sa invaliditetom - OSI

Ne postoje precizni podaci o broju OSI, osim za RVI jer ne postoji standardizirana i jedinstvena baza podataka na nivou Federacije BiH, tako da se pri planiranju potreba koristi baza podataka JU „Centar za socijalni rad Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” (u daljem tekstu: Kantonalni centar za socijalni rad). Kantonalni centar za socijalni rad evidentira korisnike i ima podatke o broju korisnika koji su razvrstani – kategorisani kao OSI (čija invalidnost je nastala od rođenja, bolešću i različitim povredama). Raspolaze podacima o broju korisnika socijalnih usluga, tuđe njege i pomoći, broju korisnika smještenih u ustanove i broju korisnika socijalne zaštite koji primaju novčanu pomoć. Ne raspolazu podacima o broju RVI, invalida rada kao i OSI koji nikada nisu kategorisani.

Prema članu 14. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH” broj: 36/99,54/04,39/06 i 14/09) (u daljem tekstu: Federalni zakon) lica sa invaliditetom i lica u fizičkom i psihičkom razvoju, u smislu člana 12. stav 1. tačka 5. ovog zakona su djeca i odrasla lica, koja su:

- slijepa i slabovidna,
- gluha i nagluha,
- sa poremećajem u govoru i glasu,
- sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju,
- sa smetnjama u psihičkom razvoju (lahkog, umjerenog, težeg i teškog stepena),

- sa kombiniranim smetnjama (višestruko ometena u razvoju).

Osobe sa 90% i 100% invaliditeta iz BPK Goražde ostvaruju pravo na ličnu invalidninu i dodatak za tuđu njegu i pomoć po Federalnom zakonu, što nije slučaj sa osobama koje imaju manji stepen invaliditeta. Ukupan broj neratnih osoba sa invaliditetom na području BPK-a Goražde je 610. OSI sa manjim procentom invaliditeta nisu precizno evidentirane. Broj civilnih žrtava rata koji ostvaruju pravo na ličnu invalidninu iznosi 104. Prema evidencijama službi za boračko-invalidsku zaštitu, evidentirano je 586 ratnih vojnih invalida. Računajući na civilne žrtve rata i ratne vojne invalide, invalide rada, (o kojima država ima drugi pristup, program i zakon) može se konstatovati da na području BPK Goražde živi oko 1.500 OSI.

OSI spadaju u jednu od najugroženijih i najsiromašnijih kategorija stanovništva. Nerijetko nemaju adekvatan pristup uslugama, izloženi su diskriminaciji i njihova ljudska prava često se krše. Nažalost, to nije karakteristika samo zemalja u razvoju. Prava OSI se nerijetko krše i u razvijenim zemljama.

U posljednjih desetak godina primjetni su pozitivni trendovi u polju invalidnosti u svjetskim razmjerama koji srećom nisu zaobišli ni BiH. Usvajanjem Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom, pitanje invalidnosti postaje pitanje ljudskih prava. Ranije su OSI posmatrali po medicinskom modelu, dok se danas primjenjuje socijalni model u kojem se naglasak stavlja na prilagođavanje okruženja za OSI, a ne na invaliditet.

6.3. Zdravstvo

Uživanje najvećeg mogućeg standarda zdravlja jedno je od fundamentalnih prava svakog čovjeka bez obzira na rasu, religiju, političko vjerovanje, ekonomske i socijalne uvjete. Svjetska zdravstvena organizacija definiše zdravlje kao fizičko, mentalno i socijalno blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti.

Prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju građani Federacije BiH ostvaruju pravo na obavezno, prošireno i dobrovoljno zdravstveno osiguranje. Na području BPK Goražde kroz obavezan vid zdravstvenog osiguranja ostvaruju se prava na lijekove, ortopedska pomagala, medicinsko-sanitetske sprave i materijale, kao i medicinsku zaštitu kroz tretman u zdravstvenim ustanovama.

U sastav domova zdravlja uvedene su Službe za rehabilitaciju u zajednici (CBR). Kao posljedica ratnih dejstava došlo je do pojave velikog broja fizičkih i mentalno oštećenih osoba, tako da se ukazala potreba za osnivanje Centra za rehabilitaciju pri zajednici na nivou primarne zaštite, da bi se što više približili korisnicima. Ovi centri pružaju pomoć svim OSI u zajednici.

Osobe sa invaliditetom ostvaruju pravo na ortopedska, tiftotehnička, surdotehnička i druga pomagala na osnovu podzakonskih propisa u oblasti zdravstvenog osiguranja. U ostvarivanju prava na pomagala postoji diskriminacija po uzroku nastanka i vrsti invaliditeta. Pomagala koja se mogu nabaviti preko fonda zdravstvenog osiguranja su

najčešće neodgovarajuća i ne prate tehnička dostignuća, a za pojedine osobe sa invaliditetom njihova nabavka preko fonda uopšte nije moguća. Rokovi za korištenje pomagala su različiti, uglavnom predugi ili "trajni", a negdje se definišu prema starosnoj dobi osiguranika. Nedostupnost odgovarajućih pomagala osobe sa invaliditetom dovodi do dodatne izolacije, nemogućnosti korištenja preostalih sposobnosti i njihovog neravnopravnog učešća u svom oblastima javnog i privatnog života.

Kada govorimo o zdravstvenoj zaštiti još uvijek postoje predrasude i nedovoljna senzibiliziranost/vještine zdravstvenih radnika o načinu pristupa OSI, nedostatak informacija o zaštiti i načinu ostvarivanja osnovnih ljudskih prava, arhitektonske i druge barijere, izuzimanje lijekova neophodnih za svakodnevnu zdravstvenu zaštitu OSI sa Esencijalne liste lijekova, nedovoljno posvećivanje pažnje ranoj identifikaciji i intervenciji kada je neophodna i radu na prevenciji malignih oboljenja i nastanka/razvoja dalje invalidnosti. Prilikom nabavke protetičkih pomagala, ortoza, ortopedskih cipela i kolica, sredstva za inkontinenciju (pelene, kateteri i urinari), pomagala za slijepe, slabovide, gluhe i nagluhe, participacije OSI su prevelike, posebno ako imamo u vidu da ove osobe većinom pripadaju socijalno ugroženim kategorijama stanovništva. Pomagala za osobe sa invaliditetom su besplatna samo za standardna kolica (na listi nisu uključena kolica na akumulator), pelene za odrasle nisu besplatne što je veliki apsurd u današnje vrijeme. Za slijepe osobe nije odobreno putem zdravstva nabavka pomagala (sat, štap, cd pley, toplpmjer, tlakomjer...).

6.4. Socijalna zaštita

Prava OSI iz oblasti socijalne zaštite reguliše Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH”, br: 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09) i Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom („Službene novine BPK Goražde”, br: 10/00, 5/03, 5/05, 3/08, 2/13, 12/13 i 4/14).

OSI osposobljene za život i rad imaju pravo na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje koja ne pokriva troškove uzrokovane invaliditetom. Pravo na dječiji dodatak bez obzira na imovinski cenzus pripada djeci sa invaliditetom i djeci čiji su roditelji OSI (invaliditet od 60% i više) u iznosu uvećanom za 50%. Za djecu koja se nalaze na specijalnom školovanju, dječiji dodatak pripada za sve vrijeme trajanja školovanja, a najkasnije do navršenih 27 godina.

Na osnovu zvaničnih podataka Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK Goražde i Kantonalnog centra za socijalni rad, u nastavku su prezentirani podaci o broju korisnika jednog dijela prava po osnovu socijalne i zaštite porodice sa djecom (podaci za 2014 godinu) i to:

- stalna novčana pomoć 142
- novčana naknada za njegu i pomoć od strane drugog lica 385
- novčana naknada za vrijeme čekanja na zaposlenje 12
- Smještaj u ustanove socijalne zaštite 82

- Dječiji dodatak 1.689
- Zdravstvena zaštita 269

OSI žive u nezadovoljavajućim uslovima jer je finansijska podrška na niskom nivou i ne uvažava činjenicu da su životni troškovi OSI znatno veći od troškova osoba koje nemaju invaliditet. Opće prihvaćeno stajalište je da OSI ne mogu živjeti samostalno, brinuti o sebi i obavljati svakodnevne aktivnosti. Većina osoba sa invaliditetom živi od zavisnosti od svojih roditelja ili drugih članova porodice. Zbog nepostojanja spektra službi podrške OSI u svojim domovima, jedan broj osoba sa intelektualnim poteškoćama živi u institucijama zatvorenog tipa i na taj način krše se njihova prava jednakosti i življenja u zajednici, a ovakav vid zbrinjavanja predstavlja oblik segregacije neprihvatljiv u savremenom društvu.

6.5. Obrazovanje

Oblast odgoja i obrazovanja djece sa invaliditetom regulirana je zakonima o:

- predškolskom obrazovanju,
- osnovnom obrazovanju i
- srednjem obrazovanju.

U skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju, Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju BPK-a Goražde i Zakonom o srednjem obrazovanju BPK-a Goražde, odgojno-obrazovni rad s djecom s posebnim obrazovnim potrebama može se realizirati u općim osnovnim školama, općim srednjim školama i specijalnim školama i ustanovama. U BPK-a Goražde egzistiraju 2 predškolske ustanove ,7 osnovnih odgojno-obrazovnih ustanova (od toga 1 muzička osnovna škola) i 3 srednje škole.

Ukupan broj djece sa invaliditetom uključene u redovno osnovno školovanje u našem kantonu po podacima Kantonalnog ministarstva obrazovanje za školsku 2013/14. godinu iznosio je 7 učenika (prema procjeni menadžmenta škola taj broj je i veći iz razloga što određeni broj prepoznate djece nema Rješenje od Komisije za procjenu preostale sposobnosti). Prema evidencijama koje vodi Kantonalni centar za socijalni rad evidentirano je 30 djece starosne dobi do 15 godina sa 100% invalidnosti, dok podataka o broju djece sa manjim procentom invalidnosti isti ne posjeduju.

Vrlo mali broj djece sa invaliditetom je uključen u ustanove predškolskog i školskog odgoja i obrazovanja. Razlog tome su što većina obrazovnih ustanova nisu materijalno i tehnički osposobljena za prihvatanje djece s invaliditetom. Pored nepristupačnosti određenog broja obrazovnih institucija u smislu arhitektonskih rješenja koja će osigurati nesmetano kretanje učenika sa invaliditetom (horizontalna i vertikalna prohodnost), postoje i druge prepreke. Redovne osnovne škole često ne uzimaju u obzir invaliditet ovih učenika u smislu opreme i nastavnih sredstava (npr. Mašine za obračunavanje na Brajevom pismu, vibracioni stolovi za gluhe i nagluhe , sobe za senzornu stimulaciju za višestruko ometene učenike itd.). Ukupni rezultati po pitanju arhitektonskih barijera i opreme utiču negativno na uključivanje djece s invaliditetom u redovan odgojno – obrazovni proces. Uz veću podršku lokalne zajednice, u smislu rješavanja problema arhitektonske pristupačnosti,

nabavke adekvatnih učila i pomagala kao i uključivanjem stručnog kadra, obrazovanje djece sa invaliditetom u redovnim školama bi se značajno poboljšalo.

6.6. Zapošljavanje

Najkvalitetniji način podrške društva osobama sa invaliditetom jeste stvaranje uslova za njihovo zapošljavanje i integraciju u zajednicu. Iako je trenutno trend zapošljavanja na prostorima našeg kantona na velikom nivou, ipak OSI nemaju jednaka prava i mogućnosti za zapošljavanje i samozapošljavanje na tržištu rada.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u F BiH usvojen je u februaru 2010. godine i u toku je njegova implementacija. Parlamet Federacije BiH je u julu 2010. godine donio odluku o formiranju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje OSI. Ovim je zapošljavanje OSI podignuto na federalni nivo.

Postoje program koji stimuliraju zapošljavanje OSI koji se implementiraju putem kantonalnih službi za zapošljavanje I PIU Seser Federalnog programa podrške zapošljavanju. Ovo su ad hok rješenja koja ne doprinose značajnijem i redovnijem zapošljavanju OSI na otvorenom tržištu rada. Još uvijek ne postoji plansko zapošljavanje OSI. Iako su učinjeni značajni napredci u ovoj oblasti, ipak se može konstatovati da ovdje i dalje postoje značajni problemi, prije svega u sistemu profesionalne rehabilitacije, jer do sada u Federaciji nije osnovana niti jedna ustanova za profesionalnu rehabilitaciju OSI.

Također na adekvatan način nije riješeno pitanje zapošljavanja osoba sa težim stepenom invaliditeta, a ne postoje ni adekvatni mehanizmi koji bi obezbijedili zapošljavanje osoba sa invaliditetom u javnom sektoru i otvorenom tržištu rada. Većina programa koji se finansiraju kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje su vremenski ograničeni, pa osobe koje dobiju posao, nakon isteka ovog perioda gube zaposlenje.

Prema evidenciji Kantonalne službe za zapošljavanje Goražde na evidenciji se nalazi 48 nezaposlenih OSI.

U BPK-u Goražde još uvijek postoje negativni stavovi i predrasude prema uposlenim OSI, a posebno prema radno angažovanim osobama sa intelektualnim oštećenjima. Privatni poduzetnici slabo koriste povlastice koje im pruža ovaj Zakon i nemaju praksu zapošljavati OSI.

Postojeće stanje je dovelo do toga da su osobe sa invaliditetom isključene iz tržišta rada i njihov stepen nezaposlenosti je izuzetno visok, zbog čega osobe sa invaliditetom spadaju u kategoriju stanovništva kojoj prijete rizik izrazitog siromaštva, što povećava njihovu socijalnu isključenost.

7. PLAN MJERA I RJEŠENJA KOJE TREBA PROVESTI

Vizija

ŽIVOT PO MJERI ČOVJEKA

Misija

UREĐENJEM I PRIMJENOM ZAKONSKIH OKVIRA OBEZBJEDITI USLOVE ZA DONOŠENJE I PROVOĐENJE SISTEMSKIH RJEŠENJA SA CILJEM ŽIVOTA PO MJERI SVAKOG ČOVJEKA NA PROSTORIMA BPK-a GORAŽDE

Pregled odabranih prioritetnih oblasti:

Koalicija OOSI BPK-a Goražde je vodeći se "Standardnim pravilima UN-a" koja su postala univerzalno polazište u kreiranju politike u oblasti invalidnosti i prema prepoznatim potrebama i trenutnim resursima od 22 standardna pravila odabrala Pravilo „**Podizanje nivoa svijesti o pitanjima invalidnosti**“ iz preduvjeta za jednako sudjelovanje i Pravila „**Pristupačnost**“ i „**Obrazovanje**“ iz područja za jednaku participaciju.

Ovo je početak uključivanja problematike invalidnosti na kantonalnom/lokalnom nivou, a za potpuno sudjelovanje i jednaku participaciju OSI ovaj APOI u budućnosti trebalo nadopuniti i drugim standardnim pravilima.

7.1 PRIORITETNA OBLAST:

PODIZANJE NIVOVA SVIJESTI O PITANJIMA INVALIDNOSTI

(član 8. Konvencije UN o pravima OSI; Pravilo 1 – Standardna pravila UN)

Nedovoljno razvijena svijest o pravima, potrebama i mogućnostima OSI i o potrebi izjednačavanja mogućnosti za sve osobe u društvu je jedan od glavnih razloga za loš položaj ove marginalizirane grupe ljudi.

Dugi niz godina se prema OSI pristupalo jedino sa stanovišta medicinskog modela, što je dovelo do stavova u društvu da je nivo mogućnosti OSI izrazito nizak. Ovakav pristup ističe nesposobnost OSI, njihovu zavisnost od drugih ljudi i jedino rješenje položaja i problema OSI vidi u socijalnim davanjima i smještaju u zatvorene institucije.

Pokrenute inicijative od samih OOSI i NVO sektora o promjeni percepcije o OSI dovele su do određenih pomaka, ali ipak bez većih rezultata, jer bez planskog, konstantnog informiranja i edukacije šire javnosti ne može se sprovesti niti jedna konkretna akcija u ovoj oblasti koja bi dovela do željenih promjena. Potrebno je raditi na obezbjeđenju kontinuiranog podizanja svijesti o pravima, sposobnostima i mogućim doprinosima osoba sa invaliditetom u svim oblastima života i rada, uključujući njihove porodice, a vodeći računa o starosnoj dobi i spolu.

**7.1.1. PRIORITETNA POTREBA:
PODIZANJE NIVOVA SVIJESTI KOD PREDSTAVNIKA
ZAKONODAVNE/IZVRŠNE VLASTI, UPOSLENIKA
KANTONALNIH/LOKALNIH ORGANA UPRAVE, JAVNIH I OBRAZOVNIH
USTANOVA I PRIVATNOG SEKTORA O PRINCIPU POTPUNOG UČEŠĆA I
JEDNAKOSTI OSI.**

Uposlenici u kantonalnim/lokalnim organima uprave, u javnim i obrazovnim ustanovama i privatnom sektoru su slabo informirani i educirani o pravima i potrebama OSI, a upravo su oni ti koji bi trebali biti podrška OSI i pružiti im aktualne i adekvatne usluge i informacije u njima prihvatljivoj formi.

U institucijama vlasti, javnim ustanovama i obrazovnim ustanovama ne postoje zasebne službe/odgovorni stručnjaci koji su zaduženi za podršku OSI, a poslodavci su slabo upoznati o mogućnostima OSI i uključivanju problema OSI u svoje djelatnosti, te slabo koriste povlastice koje im pruža Zakon i nemaju praksu zapošljavanja OSI.

Rješenje:

Kontinuirano raditi na podizanju nivoa svijesti i edukaciji o pravima, potrebama i mogućnostima OSI kod predstavnika zakonodavne/izvršne vlasti, uposlenika kantonalnih/lokalnih organa uprave, javnih i obrazovnih ustanova i privatnog sektora.

Konkretni koraci:

Korak 1

Organizirati seminar o pravima, potrebama i mogućnostima OSI za predstavnike zakonodavnih / izvršnih organa vlasti, organa uprave na kantonalnom i lokalnom nivou, javnih institucija, medija i privatnog sektora

Cilj seminara, konferencija i okruglih stolova je pravazilaženja predrasuda koje postoje prema OSI i potrebi provođenja principa potpunog učešća i jednakosti (1 seminar na kantonalnom nivou i seminari u tri općini BPK-a Goražde)

Procjena potrebnih sredstava: 2.000,00 KM

Odgovorni subjekti: Projekt Koalicije OOSI BPK-a Goražde, učešće općina/kantona kroz prostor/opremu.

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

Korak 2

Zagovarati kroz kampanje potrebu formiranja službi za podršku OSI. Imenovanja službenika za OSI, izdavanja informativnih materijala od strane organa uprave u adekvatnim formatima za OSI, postavljanje informacija u elektronskom obliku na dijelu općinske stranice, gdje bi bile obuhvaćene sve informacije o OSI, a sve radi blagovremenog i adekvatnog pružanja usluga i informacija vezanih za pitanja OSI.

Procjena potrebnih sredstava: podaci u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Projekt Koalicije BPK-a Goražde, učešće općina/kantona.

Vremenski okvir: 2015 -2017. god.

7.1.2. PRIORITETNA POTREBA: JAČANJE KAPACITETA OOSI

U cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite OSI i zadovoljavanja njihovih potreba, ovisno o vrsti i stepenu invalidnosti, a shodno čl.51. do 53. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilni žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, data je mogućnost osnivanja udruženja koja okupljaju OSI. OOSI na prostoru BPK-a Goražde nemaju sistemski rješeno finansiranje. Sa nivoa općine izdvajaju se minimalna finansijska sredstva na mjesečnom nivou za zadovoljavanje osnovnih režijskih troškova. Također sa nivoa kantona izdvajaju se finansijska sredstva za sufinansiranje dijela godišnjih operativnih troškova udruženja kao i za realizaciju programskih i projektnih aktivnosti OOSI. Međutim, sredstva koja se izdvajaju iz općinskog i kantonalnog nivoa su nedovoljna za opstanak i normalno funkcionisanje udruženja koja okupljaju OSI. Ova udruženja okupljaju svoje članove koji su invalidi najteže kategorije i iz svojih skromnih sredstava pružaju razne vidove podrške i pomoći.

Rješenje:

Kroz različite načine i nivoe obezbjediti potrebna finansijska sredstva za rad udruženja koja okupljaju OSI na kantonalnom/općinskom nivou. U narednim godinama u kantonalnom/općinskom budžetu planirati finansijska sredstva za rad udruženja neratnih OSI i ista udruženja proglasiti udruženjima od javnog interesa.

Konkretni koraci :

Korak 1

Udruženja koja okupljaju neratne OSI bi trebalo proglasiti udruženjima od javnog interesa, time bi ista udruženja imala određene beneficije i ne bi se svrstavala u hobistička udruženja.

Procjena potrebnih sredstava: podaci u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Projekt Koalicije OOSI BPK-a Goražde, učešće općina/kantona

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

Korak 2

Radni sastanci sa predstavnicima izvršne i zakonodavne vlasti na iznalaženju načina jačanja finansiranja OOSI, kao i razlike ovih udruženja i hobističkih udruženja. Na lokalnom nivou finansiranje OOSI se obezbjeđuje djelimično kroz budžete lokalne zajednice, a većinom putem različitih projekata.

Odgovorni subjekti: Projekt Koalicije OOSI BPK-a Goražde, učešće općina/kantona

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

Korak 3

Lobiranje kod stranačkih predstavnika za usvajanje prijedloga jačanja udruženja neratnih OOSI.

Odgovorni subjekti: Projekt Koalicije OOSI BPK-a Goražde

Vremenski okvir: 2015 - 2017. god.

Neophodni resursi:

Budžeti kantonalnih i lokalnih vlasti, projekti/donatori, stručni saradnici, oprema, učešće javnih institucija.

7.2. PRIORITETNA OBLAST: PRISTUPAČNOST

(član 9. Konvencije UN o pravima OSI, Pravilo 2 - Standardna pravila UN)

Pristupačnost ima značajno mjesto u procesu izjednačavanja OSI. Ovo pravilo podrazumjeva pravo na pristupačnu sredinu za OSI i obezbjeđen pristup informacijama i komunikacijama. Potrebno je kontinuirano raditi u svim javnim ustanovama na osiguranju pristupačnosti, uklanjanju arhitektonskih i drugih barijera i uvođenje elemenata informacijske i druge podrške za gluhe i nagluhe, slijepe i slabovidne, te osobe sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama.

Iako se dosta radi na pristupačnosti zadnjih godina (izgradnja kosih rampi) to nije dovoljno za samostalni život OSI. Prilagođenost pojedinih javnih ustanova i institucija OSI još uvijek je na veoma niskom nivou, a mnogobrojne su prepreke i barijere koje onemogućavaju OSI da samostalno i upotpunosti jednako sa drugima učestvuju u svim područjima života(zapošljavanje, obrazovanje, kulturni život, sport i rekreacija itd).

7.2.1. PRIORITETNA POTREBA: PRAVO NA PRISTUPAČNU SREDINU

Pristup OSI njihovom životnom okruženju, sredstvima javnog prijevoza, institucijama, uslugama nije u skladu sa njihovim potrebama. Treba primjeniti univerzalni dizajn u uređenju prostora i tako obezbjediti neprekidan lanac kretanja OSI. Na području BPK-a Goražde do sada se radilo pretežno na uklanjanju barijera vezanih za pristup javnim institucijama kod kojih su urađene pristupne rampe (općine, škole, zdravstvene ustanove, kulturno-sportske ustanove, banke itd), ali veliki broj rampi nije urađen po standardima i univerzalnom dizajnu i neupotrebljive su za OSI. Većina javnih ustanova na području BPK-a Goražde su još uvijek arhitektonski, komunikacijski i informaciono nepristupačne za OSI. (Primjer: Kantonalni centar za socijalni rad koji je smješten na drugom i trećem spratu zgrade i kao takav je u potpunosti nepristupačan OSI).

Rješenje:

Na nivou kantona/lokalnih zajednica u strateške planove uvesti standarde pristupačnosti i univerzalni dizajn izgrađenog okruženja za OSI, primjenjivati ih i nadzirati provođenje, uklanjajući barijere u skladu sa potrebama OSI kako bi sve usluge u lokalnoj zajednici bile dostupne i ovim osobama.

Konkretni koraci:

Korak 1

Formirati Radnu grupu za pristupačnost u lokalnim zajednicama

Radna grupa sačinjena od: OOSI, OSI, nadležnih predstavnika lokalnih vlasti, arhitekata, građevinskih inspekcija, saobraćajnih stručnjaka, i drugih stručnih osoba će analizirati postojeće prepreke i raditi na njihovom uklanjanju kao i stalno nadzirati osiguravanje pristupačnosti.

Procjena potrebnih sredstava: podaci u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Koalicije BPK-a Goražde, učešće općina/kantona.

Vremenski okvir: 2016. god.

Korak 2

Uvesti u obavezu dugoročni plan za izgradnju adekvatnih pristupa svim javnim institucijama na području BPK-a Goražde

Cilj: do 2016. godine uraditi dvije pristupne rampe u lokalnoj zajednici, te izvršiti rekonstrukciju do sada urađenih neadekvatnih pristupa.

Procjena potrebnih sredstava: projekti – 20 000, 00 KM

Odgovorni subjekti: Koalicija OOSI BPK-a Goražde, učešće općina/kantona

Vremenski okvir: 2016.god.

Korak 3

Integrirati standarde pristupačnosti i koncepte univerzalnog dizajna u urbanističke planove.

Procjena potrebnih sredstava: podaci u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Koalicija OOSI BPK-a Goražde, učešće općina/kantona.

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

7.2.2. PRIORITETNA POTREBA

IZNAČI PROSTORIJE ZA KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KAKO BI BIO PRISUPAČAN OSI

Kantonalni centar za socijalni rad smješten je u prostorijama zgrade na drugom i trećem spratu što predstavlja otežan pristup OSI. Adekvatan prilaz i pristup nemaju ni osobe koje nemaju invaliditet (starije i nemoćne osobe) a da ne govorimo o OSI kojima je pomenuta institucija prva kada im je pomoć i podrška potrebna. Tako su OSI uskraćene da odlaze u Kantonalni centar za socijalni rad kada im je to potrebno.

Rješenje:

Iznači način da se prostorije Kantonalnog centra za socijalni rad izmjesti u prostorije koje će biti pristupačne OSI.

Konkretni koraci :

Korak 1

Zalagati se da se prostorije Kantonalnog centra za socijalni rad izmjesti u druge prostorije kako bi bile u svakom trenutku pristupačne OSI.

Procjena potrebnih sredstava: podaci u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Koalicija OOSI BPK-a Goražde, kantonalne vlasti.

Vremenski rok: 2015 – 2017. god.

7.2.3. PRIORITETNA POTREBA:

OMOGUČITI PRISTUP INFORMACIJAMA I KOMUNIKACIJAMA ZA SLIJEPE I SLABOVIDNE, GLUHE I NAGLUHE OSOBE

Što se tiče ostvarivanja prava na informacije i ravnopravno učešće u životnoj i radnoj sredini za slijepe i slabovidne osobe na području BPK-a Goražde jako se malo uradilo. Informacije nisu ili vrlo malo dostupne za slijepe i slabovidne osobe, malo je knjiga i materijala na Brajevom pismu, OSI nemaju pristup tehničkim pomagalima i učilima za

slijepe i slabovidne osobe (CD-ovi s knjigama rađenim u audio i digitalnoj tehnici, uređaji za konverziju štampanog materijala u Brajevo pismo, računari sa govornim softverima). Prometna infrastruktura nije prilagođena ovim osobama, nisu ozvučene raskrsnice ili taktilne staze na trotoarima i sl.

Osobe sa oštećenjem sluha i vida imaju ograničen pristup informacijama u različitim komunikacijama. Ne postoji niti jedna informativna emisija na lokalnim medijima sa prijevodom na znakovni jezik.

Rješenje:

Sistem informacija i komunikacija uskladiti prema potrebama slijepih i slabovidnih kao i gluhi i nagluhih osoba.

Konkretni koraci.

Korak 1

Uvesti zvučnu signalizaciju na raskrsnicama

Odabrati dvije raskrsnice na području BPK-a Goražde po prioritetu prostornog okruženja važnog za OSI i na njima uvesti zvučnu signalizaciju do 2016. godine

Procjena potrebnih sredstava: projekti – 45. 000, 00 KM

Učešće Kanton/općine/projekti/donatorska sredstva

Vremenski okvir: 2016. god.

Korak 2

Izvršiti obuku slijepih lica za kretanje sa bijelim štapom

Jedna obuka na području BPK-a Goražde

Procjena potrebnih sredstava: projekti – 2. 000, 00 KM

Učešće projekti/donatorska sredstva

Vremenski okvir: 2016. god.

Korak 3

Pripremiti minimalno jednu informativnu emisiju sedmično na lokalnoj televiziji sa gestovnim govorom

Na lokalnoj televiziji pripremiti u dogovoru sa udruženjem jednu informativnu emisiju sedmično sa gestovnim govorom kako bi istim osobama bile pristupačne informacije o dešavanjima u našem kantonu.

Procjena potrebnih sredstava: kroz donacije/projekte

Učešće projekti/donatorska sredstva

Vremenski rok: Kontinuirano.

7.3. PRIORITETNA OBLAST:

OBRAZOVANJE

(Član 24. Konvencije UN o pravima OSI i Pravilo 6 - Standardna pravila UN)

Jedno od osnovnih ljudskih prava je pravo na obrazovanje. Jednak pristup obrazovanju osnovni je preduvjet za socijalnu uključenost i neovisnost OSI. Obrazovanje treba da je organizirano tako da u potpunosti zadovoljava potrebe OSI. Posebnu pažnju treba posvetiti i nastavnom osoblju u školama u kojima su zastupljena i djeca sa posebnim potrebama.

Okvirni „Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju“ član 19., „Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju BiH“ član 5. ističe da «Inkluzija» podrazumijeva sveobuhvatno uključivanje lica s teškoćama u razvoju, teškoćama u učenju i uopće teškoćama socijalne integracije ne samo u odgojno – obrazovni sistem već i u svakodnevni život i društvenu stvarnost.

I pored zakonskih pretpostavki koje propisuju jednak pristup obrazovanju za sve od predškolskog do visokog obrazovanja, obrazovanje za OSI daleko je od pristupačnog.

Nažalost u našim lokalnim zajednicama ne postoji adekvatna podrška djeci i mladima s posebnim potrebama i nedovoljna je njihova uključenost u društveni život i odgojno-obrazovni sistem tj. inkluzivno obrazovanje se nekvalitetno provodi. Potrebno je naglasiti da je prisutan nizak stepen senzibiliziranosti građana i predstavnika lokalne zajednice o značaju i važnosti podrške ovoj populaciji, nizak stepen obrazovanosti roditelja djece s posebnim potrebama.

Iako su posljednjih godina vidljivi pomaci na provođenju inkluzije u obrazovanju potrebna je veća uključenost svih struktura na participativnoj osnovi kako bismo postigli potpunu uključenost djece s posebnim potrebama u odgojno-obrazovni sistem.

Potrebno je naglasiti da je prisutan nizak stepen senzibiliziranosti građana i predstavnika lokalne zajednice o značaju i važnosti podrške ovoj populaciji, nizak stepen obrazovanosti roditelja djece s posebnim potrebama.

7.3.1 PRIORITETNA POTREBA: UVOĐENJE MOBILNIH STRUČNIH TIMOVA U INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

Za kvalitetno provođenje inkluzivnog obrazovanja neophodno je provoditi kontinuirano praćenje implementacije provođenja inkluzivne nastave od strane mobilnih stručnih timova (pedagog, psiholog, defektolog, oligofrenolog, logoped, pedijatar...)

Rješenje:

Formirati mobilne timove sastavljene od stručnog defektološkog kadra.

Konkretni koraci:

Korak 1

Donijeti dopunu Zakona ili podzakonskih akata koji bi definirali formiranje timova u procesu inkluzivnog obrazovanja, njihov način rada i izvore finansiranja.

Procjena potrebnih sredstava: u fazi prikupljanja

Odgovorni subjekti: Koalicija OOSI BPK-a Goražde, nadležno resorno ministarstvo obrazovanja.

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

Korak 2

Formirati mobilni stručni tim i osigurati uslove za njihov rad (opservacija djece, izrada obrazovnog programa i njihovo praćenje, savjetodavna pomoć nastavnicima...) na području BPK-a Goražde.

Procjena potrebnih sredstava: 2 000, 000 KM

Odgovorni subjekti: Nadležno resorno ministarstvo obrazovanja u saradnji sa Koalicijom OOSI BPK Goražde.

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

7.3.2. PRIORITETNA POTREBA OMOGUĆITI DJECI I MLADIMA SA INVALIDITETOM OBRAZOVANJE KROZ ALTERNATIVNI PRISTUP

U BPK-a Goražde ne postoji dnevni centar za djecu i mlade sa invaliditetom tako da su isti uskraćeni za život u zajednici.

Rješenje:

Osnivanje i rad dnevnog centra.

Konkretni koraci:

Korak 1

Pokrenuti inicijativu za osnivanje dnevnog centra u lokalnoj zajednici za djecu i mlade sa invaliditetom kroz projekte OOSI, ministarstava, općina.

Postojeći resursi:

Stručni nastavni kadar u školama, OOSI-stručno osoblje, „Indeks inkluzivnosti u obrazovanju”(škola za sve), „Pravilnik o obrazovanju učenika s poteškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama” BPK-a Goražde.

Odgovorni subjekti: Nadležno resorno ministarstvo obrazovanja, odgojno-obrazovne ustanove, OOSI, Kantonalni centar za socijalni rad.

Vremenski okvir: 2015 – 2017. god.

8. MONITORING I EVALUACIJA REALIZACIJE APOI BPK-a GORAŽDE

Nakon usvajanja APOI BPK-a Goražde uspostaviti će se proces monitoringa i praćenje provođenja realizacije ovog plana, a u tu svrhu će se formirati Radni tim u kojem bi se osim predstavnika vlasti bile uključene i OOSI/OSI. U tu svrhu će se izraditi potrebni indikatori za monitoring i praćenje.

Proces nadgledanja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provođenja APOI BPK-a Goražde izuzetno je važan kako bi se osiguralo postizanje održivosti kao i odgovarajućeg kvaliteta mjera koje se provode, a koje je APOI BPK-a Goražde definisao.

Plan monitoringa i procjene realizacije APOI obuhvata četiri nivoa:

- Nadgledanje i procjena napredovanja provođenja cjelokupnog APOI BPK Goražde (praćenje realizacije APOI prema koracima, odnosno mjerama definisanim u dokumentu);
- Nadgledanje i procjena pojedinih aktivnosti APOI BPK Goražde ;
- Nadgledanje i procjena eventualnih promjena u realizaciji APOI BPK Goražde (da li rješenja i mjere na provođenju APOI BPK Goražde na zadovoljavajući način odgovaraju potrebama OSI);
- Nadgledanje i procjena potrošnje sredstava predviđenih za realizaciju APOI BPK Goražde.

Članovi ovog tijela koristiće upitnike, intervjuje, evidencijske izvore, statističke podatke i ostale raspoložive metode koji će služiti da se na odgovarajući način prati i procjenjuje uspjeh u realizaciji aktivnosti APOI .

Planirano je da periodični rezultati ove komisije/tima budu prezentovani medijima, što će dodatno pojačati realizaciju samoga APOI BPK Goražde. Institucijama i organizacijama dostaviće se APOI BPK-a Goražde, te će iste biti pozvane da dostavljaju sve relevantne informacije i podatke iz oblasti svog djelovanja, a u skladu sa planiranim aktivnostima i preuzetim obavezama. Sve navedene podatke sakupljaće Komisija za praćenje i procjenu, a nalazi, odnosno, rezultati evaluacije i monitoringa poslužiće za revidiranje postavljenih ciljeva i aktivnosti, kao i unapređenje kompletnog procesa realizacije APOI BPK-a Goražde.